

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Veje til mønsterbrydning

Mål og midler i forhold til mønsterbrydning af udvalgte projekter under Region Nordjyllands uddannelsespulje

Rasmussen, Annette; Rasmussen, Palle

Creative Commons License
Ikke-specificeret

Publication date:
2010

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Rasmussen, A., & Rasmussen, P. (2010). *Veje til mønsterbrydning: Mål og midler i forhold til mønsterbrydning af udvalgte projekter under Region Nordjyllands uddannelsespulje*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Veje til mønsterbrydning

Mål og midler i forhold til mønsterbrydning af udvalgte projekter under Region Nordjyllands uddannelsespulje

Institut for Uddannelse, Læring og Filosofi, juni 2010

Annette Rasmussen

Palle Rasmussen

1. Indledning

Dette er den første rapport fra et følgeforskningsprojekt gennemført for Region Nordjylland. Projektet handler om, hvordan en række projekter, som er bevilget støtte fra Region Nordjyllands uddannelsespulje, kan bidrage til at bryde de gængse uddannelsesmønstre i regionen.

Mønsterbrydning på uddannelsesområdet fremstilles af Regionen i en bred forståelse som uddannelsesinstitutionernes virke med at skabe nye uddannelsesrammer og mulighed for at få flere unge til at gennemføre en uddannelse. Inden for denne brede forståelse er fænomenet mønsterbrud tematiseret forskelligt i projekterne, og det er et led i følgeforskningen at tydeliggøre disse tematiseringer.

Der er udvalgt syv projekter som fokus for følgeforskningen. Denne første rapport giver et overblik over projekterne med fokus på de tilsligtede virkninger af indsatserne i forhold til mønsterbrydning på uddannelsesområdet.

De udvalgte projekter er forskellige i temaer, omfang og varighed. I nedenstående skema er projekterne kort beskrevet, med de større tværinstitutionelle projekter nævnt først.

Skematisk fremstilling af projekterne:

Titel og nummer	Indsatsområde	Varighed	Budget	Væsentligste tiltag
FVU indsats på erhvervsskolernes EUD-uddannelser	Anvendelse af FVU	01-06-09 til 31-12-11 (2½ år)	3,5 mio.	Etablering af opgavedatabase Forsøg med FVU-undervisning It-kurser for lærere FVU-screening af elever
Regionalt læsecenter	Øget screening og undervisning i læsning og skrivning	01-06-09 til 31-07-11 (2 år+)	6,1 mio.	Rådgivning og vejledning af unge Oplyse om området Uddanne læsevejledere til alle gymnasier og HF-kurser
Rekruttering til velfærdsuddannelserne i Hjørring og Thisted	Øget samarbejde og brobygning mellem uddannelser	01-08-09 til 31-07-11 (2 år)	1,3 mio.	Vifte af oplysnings- og vejledningsaktiviteter for elever og lærere Brobygnings- og praktikdage

Erhvervsuddannelse – også en vej til videregående uddannelse	Øget vejledning mm.	01-05-09 til 01-07-10 (1 år+)	1,4 mio.	Vejledningssamarbejde mellem skoler og Studievalg Udvikling af vejledningsmaterialer og metoder
Et rullende brobygnings- og vejledningstilbud	Øget mobilitet	01-08-09 til 01-06-12	0,7 mio.	Bus indrettet som mobilt undervisningslokale Opsøgende undervisningstilbud (workshops) til elever i folkeskolens ældste klasser
Vejledningsindsats: Identificering af elever med uddannelsesliv og uddannelsesfremmed baggrund	Screening og specifik vejledning	01-05-09 til 31-12-10 (1½ år)	0,3 mio.	Screening af 3. års elever på HHX og HTX Gennemførelsesvejledning Uddannelsesvejledning Målrette vejledningen mod forskellige grupper
Fastholdelse af mønsterbrydere på handelsgymnasiet	Nye læringsstile og anerkendende pædagogik	01-08-09 til 30-06-10 (1 år)	1,2 mio.	Efteruddannelse af lærere bl.a. med henblik på tutorrollen

Denne første rapport ser blandt andet på projekternes *tilsigtede virkninger*, hvorved vi forstår indsatsens mål, midler og succeskriterier i de enkelte projekter og hos deres centrale aktører – det som inden for evalueringsforskningen kaldes indsatsens programteori.

Rapporten bygger på vores indledende indsamling af oplysninger fra projekterne, som er gennemført i løbet af april og maj 2010. Der er gennemført interviews med en nøgleperson for hvert projekt. I de fleste tilfælde er den interviewede projektets kontaktperson til Region Nordjylland, i nogle tilfælde er det en nøgleperson, som kontaktpersonen har henvist til. I forbindelse med interviewene er der indhentet forskellige supplerende skriftlige materialer. Alle projekterne har i foråret 2010 indsendt kortfattede statusrapporter. Regionen har ikke ment at have bemyndigelse til at udlevere disse rapporter til os, og vi er i gang med at indhente dem fra de projektansvarlige; men de er ikke anvendt i denne rapport.

I det videre arbejde vil forskellige mål, redskaber og virkninger blive belyst på tværs af projekter, men i denne første rapport beskriver vi projekterne hver for sig.

Vi vil i det følgende gennemgå de enkelte projekter med hensyn til deres formulerede målsætninger (*mål*), de involverede aktører, roller og organisation(er), samt planlagte og igangsatte aktiviteter (*midler*) og deres forventede virkninger (for hvem) og effekter (*succeskriterier*). Derudover omtaler vi kort projekternes aktuelle status og overbringer nogle overvejelser om, hvilke forskningsperspektiver, der kan ligge i projekterne.

2. Projektet: FVU-indsats på erhvervsskolernes EUD-uddannelser

Kilder: Projektbeskrivelsen samt interview med uddannelsesleder Bente Mønster Simonsen (BMS), Aalborg Tech College.

Der er tale om et fælles projekt, søgt af erhvervsskolerne i Region Nordjylland. Bente Mønster Simonsens rolle er at være tovholder på projektet. Hensigten er at udvikle FVU-undervisning som tilbud til eleverne på erhvervsuddannelserne i regionen. Erhvervsskolerne vil gerne kunne tilbyde denne undervisning til eleverne på grundforløbene, hvor der er stort frafald og mange elever er under 18 år.

Mål

Projektets formål ifølge projektbeskrivelsen er at synliggøre FVU som et godt supplerende tilbud, også til de 15-17 årige erhvervsskoleelever, som har utilstrækkelige kundskaber i dansk og matematik samt i engelsk og it. Gennem en sådan opprioritering af de almene kompetencer sigter projektet mod at mindske frafaldet på grundforløbet. Set i forhold til temaet mønsterbrydning formuleres formålet på to niveauer:

- I forhold til eleverne: At give dem bedre almene kompetencer på grundforløbet, så de på hovedforløbet får mod til at tage fag på højere niveauer og eventuelt at læse videre.
- I forhold til uddannelserne: At skabe et åbent samarbejde mellem VUC og udbydere af EUD-uddannelser i regionen.

Baggrunden for ønsket om at tilbyde FVU-undervisning til eleverne på grundforløbene er, at der er stort frafald, ikke mindst blandt elever under 18 år.

Hvor mange af eleverne er under 18 år? Ifølge BMS er der ingen statistik for dette; der blev undersøgt i forbindelse med ansøgningen. Et gæt er, at i hvert tilfælde 50 pct. af eleverne er over 18 år, men man kan se på listerne i afdelingerne, at der er mange under 18. Og en del af de helt unge falder fra.

Et af perspektiverne i projektet er at lægge op til en lovændring, så FVU bliver tilgængeligt for yngre. BMS mener, at det er en realistisk mulighed. Hun har for nylig været til møde i ”Netværkslokomotivet”, hvor Venstres uddannelsesordfører var til stede sagde, at det var noget de overvejede. Men det er jo et stort spørgsmål.

I forlængelse heraf spurgte vi BMS, om undervisning for folk ned til 15-16 år ikke burde kunne ordnes i grundskolen. Hun pegede på, at der kan være særlige forhold. Der er for eksempel mange elever i dag med særlige vanskeligheder – forskellige slags diagnoser, læse/regne-problemer mm. Det var der ikke for bare 5 år siden. Elevgruppen er så varieret. Dagen før interviewet var der én inde og blive screenet; han kunne ikke skrive et ord, og man må spørge sig, hvordan sådan en ung mand kan sidde så længe i folkeskolen.

Midler

Aktiviteterne i projektet skal ifølge projektbeskrivelsen være:

- Udvikling af en stor opgavedatabase målrettet de 12 indgange til erhvervsuddannelserne og de fire FVU-niveauer. Der nedsættes 7 tværinstitutionelle udviklingsgrupper til at dække de forskellige indgange.

- Afprøve FVU-undervisning inden for dansk, matematik, engelsk og it for de ”unge” elever (fra 16 år) over en toårig periode, og måling af effekt i.f.t. fastholdelse og tilfredshed.
- Brug af it i forbindelse med opgavedatabasen og i støttende undervisning generelt samt udvikling af en FVU-screening målrettet aldersgruppen
- Vidensopsamling og anbefalinger.

Det er EUD-elever på bestemte områder, som trækker på FVU. På media er der ikke ret meget efterspørgsel, det samme gælder elektriker, vvs, tømrer. Men agri, slagtere, bagere, frisører, det er områder hvor der er meget brug for FVU. På frisør har man ikke kunnet få undervisning i gang, afdelingen er lille og ligger i Nørresundby, og man får ikke eleverne til at bevæge sig til Øster Uttrup for at få fvu-undervisning. På afdelingen i Øster Uttrup har man kunnet lave fvu-hold på tværs af afdelinger.

Succeskriterier

BMS ser projektet som et af midlerne til at opnå 95 pct. målsætningen. Rigtigt mange af de unge EUC-elever har brug for at blive stærkere alment; men de skal have de almene færdigheder via de faglige.

I ansøgningen er der sat nogle kvantitative mål op for projektet:

- For elever, som gennemfører FVU-undervisning, skal gennemførelsesprocenten være mindst 85
- Af elever, som gennemfører FVU-undervisning, skal mindst 60 pct. i interviews give udtryk for, at FVU-undervisningen har hjulpet til gennemførelse af grundforløbet.

BMS pegede på, at mange faglærere ved hvad FVU er, men det er langt fra alle. Så en del af projektet er at udbrede kendskabet. Faglærerne skal vide hvilke redskaber der findes i hverdagen; oplæsningsredskaber mv. Den pind i projektet er væsentlig.

Status

Status på projektet er, at det er betydeligt forsinket. Opgavedatabasen er ved at være på plads (bliver færdig til september), den skulle have været færdig i februar.

I efteråret 2009 indkaldte BMS alle skolerne for at komme i gang med udviklingsarbejdet; men i mange tilfælde mødte der ikke de lærere op, der vidste noget om FVU. De fleste skoler sendte faglærere. De måtte så hjem og finde de lærere, som vidste noget om området, og det tog lang tid. Derfor blev projektet forsinket. Man var henne i november før gruppen var dannet. Nogle af skolerne måtte melde fra, fordi de ikke havde nogen kvalificerede inden for FVU. Projektet er meget gennemtænkt, men det kommer til kort, når folk ude på skolerne ikke ved, hvad FVU er. Mange af skolerne har ikke driftsoverenskomst om FVU.

Vi spurgte BMS, om nogle af vanskelighederne kunne stamme fra ansøgningsfasen. Hun mente, at der ikke helt havde været enighed om projektets retning. På det første møde var der en leder fra én af de andre skoler til stede, som mente at projektet ikke var aftalt til at fokusere på fvu, og det var der meget diskussion om. Nogle af skolernes repræsentanter har ment, at det var de almindelige faglærere, som skulle stå for projektaktiviteterne, suppleret med konsulenter fra fvu-området (især VUC). Men det var ikke projektledelsens opfattelse. BMS fastholder, at man ikke kan lave fvu-opgaver, hvis man ikke er uddannet til det.

Ud over vanskelighederne med at få grupperne etableret har der været tekniske problemer med at komme ind på databasen, og it-afdelingen har skullet ind løse det. Men nu er databasen etableret, og folk lægger mange opgaver ind.

VUC har kun kunnet afsætte én lærer til projektet i stedet for de oprindeligt planlagte seks, det har også været en vanskelighed. Det har været diskuteret på ledelsesplan; men VUC mangler lærerressourcer. Det er dog sikret, at der er FVU-lærere i alle grupperne.

Perspektiver

BMS havde ikke umiddelbart forslag til spørgsmål eller temaer, som kunne tages op i følgeforskningen. Blandt de mulige temaer, som vi selv kan få øje på, er følgende:

- Spørgsmålet om FVU-undervisningens relevans og muligheder i forhold til unge EUD-elever, herunder forholdet mellem det faglige indhold og undervisningstraditionen i FVU og det mere principielle i at bruge en ordning, som egentlig er tænkt som opkvalificering for voksne. I forbindelse med det første aspekt kunne det være en mulighed at følge/observere noget af den FVU-undervisning, som gennemføres inden for projektet.
- Forholdet mellem FVU og den faglærer-dominerede uddannelseskultur ved erhvervsskoler

3. Projektet: *Regionalt læsecenter*

Kilder: Projektbeskrivelsen samt interview med udviklingschef Peter Müller (PM), VUC Nordjylland.

Mål

I projektansøgningen fremgår projektets overordnede formål som at understøtte målsætningen om at 95 pct. af en årgang gennemfører en ungdomsuddannelse. Med henblik på dette mål skal der i regionen bl.a. tilbydes et ensartet og kvalificeret tilbud om støtte til gymnasie- og hf-elever med læsevanskeligheder. Planen er, at der i løbet af projektets første år skal uddannes læsevejledere til de gymnasiale uddannelser, så der på alle gymnasier og hf-kurser i regionen etableres en funktion som læsevejleder, som kan sikre en standardiseret screening af alle elever i 1.g og 1.hf for at afklare deres læsekompetence og dermed – i samarbejde med faglærere og studievejledere – sikre, at færre falder fra uddannelserne.

Dertil lægger projektet op til at udvikle nye tilrettelæggelsesformer og støtte og vejlede kursister og undervisere samt etablere brobygning/samarbejde med erhvervsuddannelserne.

Endvidere lægges der op til, at læsecentret skal samarbejde med de eksisterende Voksenvejledningsnetværk og kommende VEU-centre og netværk om opsøgende og vejledende arbejde i forhold til voksne, som har læsevanskeligheder. Centret vil også øge oplysningsindsatsen i forhold til virksomheder om teknologiske hjælpemidler for læsesvage medarbejdere. Der sigtes på en generel og varig sikring af kvalificeret rådgivning på området.

Baggrunden for projektet er, at VUC som ansvarlig for ordblinde- og FVU-undervisning tidligere havde nogle programmidler hertil, som er bortfaldet. Der var rammeprogrammet for kortuddannede, som gav midler til at lave opsøgende arbejde, til at sætte små projekter i gang, og til at

vejlederinformere omkring skrive-, læsevanskeligheder. Samtidig var der nogle midler i forbindelse med Globaliseringspuljen, som blev afsat til FVU-opsøgende arbejde. Men i forbindelse med at man etablerede voksenvejledningsnetværkene, fjernede man de penge til fordel for de nye netværk, hvorefter VUC stod med nogle konsulenter og fagfolk men uden midler til at honorere dem.

Da mange VUC-undervisere oplever det problem, at mange, både på AVU og på HF, har svært ved at klare almindelige opgaver, læse, og formulere sig skriftligt, opstod idéen om at skabe et projekt, som falder i tråd med regionens partnerskabsaftale om at sikre 95 pct. af en årgang en ungdomsuddannelse.

Samtidig var man i gymnasierne og de andre uddannelser i den situation, at man godt ville have uddannet nogle læsevejledere, for de oplever lignende problemerne i de almene gymnasier. For det første havde de problemer med at identificere dem, der har læsevanskeligheder, og når de gør det, er det ofte for sent. Projektforslaget blev så sendt ind men blev i første omgang vurderet for bredt, hvor det efterfølgende blev afgrænset til, at fokus lægges på ungdomsuddannelserne, og det blev det så.

Dernæst blev der indgået aftale med UCN om at få nogle moduler til et kursus for de mennesker, som ønsker at blive læsevejledere. Kurset tager udgangspunkt i de moduler, som er på FVU-uddannelsen, hvor man med tre af dem kan kalde sig læsevejleder. Det er samme koncept, man har brugt i forbindelse med erhvervsskolerne, når de uddanner læsevejledere til deres almindelige uddannelser. Der får man også tre moduler à 40 timer fordelt over tre halvår.

Midler

Projektet indeholder således ifølge ansøgningen følgende elementer:

1. Etablering af regionalt læsecenter (nedsætte styregruppe og ansætte personer i projektet)
2. Uddannelse af læsevejledere (varetages af UCN)
3. Etablering af netværk (samarbejde mellem læsevejlederne og Taleinstituttet)
4. Etablering af forum (for udveksling af viden om læseproblemer generelt)

Hovedaktør og tovholder på projektet er VUC. Organisationen indebar oprindeligt, at der skulle ansættes en projektleder og to fagpersoner, én i Thy-Mors og én i Nordjylland. Disse fagpersoner skulle så skabe netværk i de enkelte lokalområder blandt læsevejlederne og de institutioner, som hidtil har stået for FVU- og ordblinde-undervisningen.

Der er med nogen forsinkelse blevet ansat én person, rekrutteret fra VUC, til at dække både rollen som projektleder og som fagperson i Nordjylland. Men da det er skønnet for meget for en person at dække hele det gamle Nordjyllands amt, er organisationen blevet indrettet således, at der på hver af de nordjyske VUC-afdelinger vil være en fagperson eller konsulent, som skal stå for det lokale arbejde og være kontaktperson for nærområdet – dem vil der være fem af. Desuden er der som planlagt en lokal fagperson for Thy-Mors.

Som det væsentligste har projektet prioriteret at få uddannet læsevejlederne. Der har været visse problemer i forbindelse med rekrutteringen til kurset, idet lærernes organisation krævede timereduktion og i nogle tilfælde modsatte sig deltagelse, men der er nu tilmeldt 18 deltagere fra 11 forskellige gymnasiale uddannelsesinstitutioner til kursusforløbet, som strækker sig over tre semestre – med et kursus i efteråret 2009, foråret 2010 og det afsluttende i efteråret 2010.

Der er etableret et netværk af de skoler og institutioner, der tilbyder FVU- og ordblindeundervisning, samt et netværk af dem, der underviser FVU og ordblinde.

Læsevejledernetværket bliver etableret i forbindelse med kursusafviklingen, der kører på UCN. Dernæst skal der etableres kontakt til andre læsevejledere rundt omkring.

Succeskriterier

Projektet bygger på en forventning om, at man gennem uddannelse af læsevejledere og etablering af netværksfaciliteter vil kunne identificere læsesvage unge og iværksætte hjælpeforanstaltninger for disse, så de ikke ender med at falde fra deres igangværende uddannelsesaktiviteter.

I det øjeblik man hurtigere kan identificere dem – ved at køre en screeningstest igennem – kan der iværksættes hjælpeforanstaltninger. Underviserne vil være nødt til at reflektere over deres praksis, de kan blive vejledt af de lokale læsevejledere til, hvordan man griber sådan noget an, og det vil for de unge blive legalt at snakke om det, at der er nogen der ikke opfatter teksterne ligeså hurtigt som andre. Gennem læsevejlederne vil underviserne kunne søge råd og vejledning lokalt. Samtidig skal læsevejlederne også gå ind og tage samtaler med de unge, der måtte have behov for det, og anvise dem løsninger og hvilke støttefunktioner, der kan være.

Det er ikke sikkert at disse virkninger ligger inden for projektets tidsramme. Det man fra projektets side håber på er at have sat et initiativ i gang. Der er således et håb om, at når det først er kommet i gang, så har alle en interesse i, at det fortsætter. VUC Nordjylland har en interesse i, at den viden, som således bliver opbygget med finansiell hjælp, fortsætter bagefter, og at der bliver samlet op på den viden, at der bliver et tæt samarbejde med Taleinstituttet til gavn for de mennesker der har svært ved at læse. Så der er ligeså store forhåbninger til, hvad der kommer til at ske efter projektperioden. Eksempelvis udtrykkes der håb om, at screeningerne vil kunne fortsætte, således at det bliver fast praksis, at hver gang man optager nye elever på uddannelserne, er det en del af *det man gør*.

Det kan forekomme omkostningstungt med så mange faste screeninger. Men ifølge PM behøver det ikke være så dyrt i og med, at det sker elektronisk, og fordelene er, at man gennem screeningen lynhurtigt kan spotte, hvor det er problemerne er. Han begrundede behovet for sådanne screeninger med reference til undersøgelser, der siger, at 9-10 pct. af en gymnasieklasse har læseproblemer. Hvis man bliver diagnosticeret i tide, vil man kunne få støtte gennem et helt uddannelsesforløb og slutte af med en lang videregående uddannelse. Derfor vurderes det af VUC som vigtigt at identificere dem, der har svært ved at læse, som der skønnes at være mange af.

Ved udgangen af 2010, når man har gennemført de første screeninger og efterbehandlet dem, forventer man at kunne evaluere indsatsen. Dvs. man vil kunne vurdere, om behovet for screeninger er så stort som forventet, og om der er et reelt behov for en sådan indsats.

Da projektet strækker sig ud over 2011 forventer man også at kunne sammenligne årgangene og dermed frafaldsprocenternes udvikling. Men var man virkelig ambitiøs, skulle man jo nok gå ind og interviewe nogle af dem, der er blevet 'spottet' og spørge dem, om det har hjulpet, hvilket VUC i et vist omfang også vil gøre – dog med almindelige spørgeskemaer. De regner ikke med at have kapacitet til at interviewe dem. Det erkendes dog, at der kan være mange grunde til, at unge dropper ud.

Men sammenfattende udtrykker PM ønske om, at der bliver øget bevidsthed omkring det. Man må ikke affærdige problemet med, at de unge bliver dummere men erkende, at der er et reelt problem, og at man kan gøre noget for at hjælpe disse mennesker. Og VUC går altså ud over

Uddannelsespuljens rammer og siger, at det er *alle*, der har problemer med at læse og skrive, man gerne vil hjælpe.

Status

Tidsmæssigt er projektet lidt bagud i forhold til den oprindelige plan på grund af forsinkede ansættelser samt de førnævnte problemer med lærernes organisation. Man er derfor i gang med en revideret tidsplan og ansøgning om forlængelse. Der søges om at få projektet forlænget med et halvt år inden for den samme økonomi, således at der vil være officiel åbning til september 2010 af Netværket for FVU- og ordblindeundervisere.

Projektet har desuden afventet en afklaring vedrørende VEU-centrene – hvem der skulle tage sig af det, og hvad de skulle beskæftige sig med. Det ser ud til at blive AVU og FVU for voksne, hvilket VUC vil satse på for egne midler. VUC vurderer, at der er et stort behov for FVU, idet det ud fra screeninger skønnes, at der er op mod 10 % ude på virksomhederne, der har læse-/ordblindevanskeligheder. Denne gruppe ligger uden for uddannelsespuljeprojektet, men VUC inddrager gruppen for egne midler, mens projektet med fokus på målsætningen om 95 pct. fastholdelse har ungdomsuddannelserne som målgruppe.

Perspektiver

Det kunne være relevant for forskningen at overvære undervisningen på læsevejlederuddannelsen, ved det sidste moduls gennemførelse på UCN i efteråret 2010. Her vil de første screeninger også være blevet gennemført, så man vil kunne tale med kursisterne og underviseren på baggrund af kurset såvel som screeningerne. Vi vil derfor tage kontakt til underviseren på kurset.

4. Projektet: *Rekruttering til velfærdsuddannelser i Hjørring og Thisted – brobygning fra de lokale gymnasier og VUC'er*

Kilder: Projektbeskrivelsen samt interview med afdelingschef Jens Johan Christensen (JJC), VUC Nordjylland/Hjørring. Det er aftalt også at indhente oplysninger hos projektleder Lars Krogh, VUC Thy-Mors.

Mål

Projektets mål er at forøge ansøgertallet til og gennemførelsen af pædagoguddannelserne i Hjørring og Thisted samt læreruddannelsen ved hjælp af brobygningsforløb fra de lokale gymnasier og VUC'er. Der er bl.a. fokus på at nå en gruppe HF-kursister, som normalt ikke får videregående uddannelse samt at ændre tendensen blandt gymnasiets lærere til at undlade at fokusere på lokale uddannelsesmiljøer. Målene skal nås via en række elev/kursist-aktiviteter (både knyttet til undervisningen og sociale arrangementer) samt via en række aktiviteter for lærere og studievejledere.

Baggrunden for projektet er et behov for at styrke det lokale uddannelsessamarbejde og måske primært at gøre elever og kursister opmærksom på, at der er uddannelsesstilbud lokalt. Især i forhold til gymnasierne har de oplevet, at der er et vist fokus sydover, måske også i situationer hvor man lige så godt kunne søge ind på de lokale uddannelser. Så noget af formålet er at skabe viden og bevidsthed hos eleverne om de lokale tilbud, og så skal lærere og vejledere jo også kende dem. Det er velfærdsuddannelserne, de gerne vil fastholde folk til – pædagog, lærer, sygeplejerske ved UCN og VIA i Hjørring og Thisted.

Vi spurgte JJC, hvor meget han mente at selve kendskabet til uddannelsesmulighederne betyder for de unges valg. Han fremhævede, at vi ikke kan bremse den naturlige urbanisering, tendensen til at søge mod de større byer; men den bør ikke ske på baggrund af manglende oplysning. På VUC har man betydeligt kendskab til velfærdsuddannelserne, der har været samarbejde med dem de sidste 20 år via fagpakker. Men sådan er det ikke på gymnasiet, der er der et større behov for at skabe kendskab blandt lærerne.

Et andet aspekt er det 2-årige HF og HF enkeltfag, hvor der findes en gruppe meget uafklarede elever, som godt kunne have brug for et boost og en viden om, hvad er tilbuddene generelt og lokalt. JJC taler ud fra situationen i Hjørringområdet, men han kan høre på projektdeltagerne fra Thisted, at det er samme problemstilling der. Der er flere af HFERne, som søger velfærdsuddannelserne og som er lidt ældre. JJC henviser til, at der lige er lavet en undersøgelse (Lars Klewe), som dokumenterer HFERnes valg.

Projektet handler ifølge JJC om mønsterbrydning på flere måder. For det første drejer det sig om at bryde det mønster, der ligger i at vælge uddannelser i den store by pr. automatik. For det andet er der den nævnte uafklarede gruppe elever på VUC, for hvem det at få en HF-eksamen faktisk er et mål i sig selv. Her ligger der et brud i at gå ind og tage en dialog med dem og sige, at de skal videre. Mønsterbrud er, at de tænker uddannelse videre end HF – og så tilbage til et arbejdsmarked. Der er måske også et tredje aspekt, der handler om at kunne vælge en velfærdsuddannelse selv om man har gode karakterer fra gymnasiet. Der er kommet et hierarki i de senere år; har man omkring 10 i snit er det helt utænkeligt, at man går i den retning.

Midler

Projektet har søgt at tænke noget nyt i forhold til dialog med velfærdsuddannelserne. I forvejen har man samtaler om optagelse og noget brobygning. Hvad er det så, der kan øge kendskabet? Det er, at elever og kursister får mere kendskab til, hvad det er for noget uddannelse, der foregår inde bag murene i uddannelsesinstitutionerne. Desuden skal vejlederne have et kompetenceløft, klædes mere på i forhold til de eksisterende tilbud. I Hjørring er projektet organiseret via to arbejdsgrupper med hver deres kommissorium.

- En gruppe, som har til opgave at formidle viden til vejledere og lave arrangementer for dem.
- En gruppe, som lave uddannelsestilbud hvor UCNs lærere holder eller etablerer undervisning, som gymnasieelever og VUC-kursister kan deltage i og på den måde få et kendskab. Arbejdsgruppen prøver at finde muligheder for at få etableret samarbejde mellem lærere fra hhv. UCN og fra gymnasiet og VUC. De arbejder lige nu med at lave et uddannelsestilbud, som kan sættes i værk som frivilligt tilbud fra næste skoleår.

I Thisted har man i stedet én fælles arbejdsgruppe, måske fordi der er færre videregående uddannelser på spil. Der er udvekslet erfaringer løbende mellem Hjørring og Thisted, og Lars Krogh fra Thisted vil fremover deltage i styregruppemøder i Hjørring. Det har haft meget værdi at have et andet område, hvor de har samme problemstilling. Lærerdage og vejlederdage vil have deltagere fra begge steder.

En del af projektets aktiviteter vil være fælles, og så vil der være nogle, som Thisted laver sammen med UC VIA, og andre, som Hjørring laver sammen med UCN.

Projektet forsøger blandt andet at udvikle på det brobygningstilbud, der allerede eksisterer. Det eksisterende tilbud er generel præsentation, åbent hus. Tanken har været at målrette det mere mod bestemte områder og grupper af gymnasieelever. I Thisted har projektet bl.a. arbejdet med morgensamlinger.

Det som både lærere og elever efter JJC's opfattelse brænder mere for, er at se hvad det faktisk er for en undervisning der foregår på forskellige områder, komme ind på nogle af områderne, for eksempel i sygeplejefaget, hvad er det reelt de underviser i. Der er tale om særlige undervisningstilbud, som er en smagsprøve på undervisningen ved et fagområde inden for en velfærdsuddannelse.

Succeskriterier

I projektbeskrivelsen er der formuleret både nogle kvantitative og nogle bredere mål for effekter. De kvantitative er følgende:

- Velfærdsuddannelser i projektet har et øget ansøgstal på minimum 5 pct. efter 1 år
- Ved projektets afslutning er ansøgstallet til de forskellige velfærdsuddannelser øget med minimum 8-10 pct. i forhold til tallene for foråret 2009.
- Gennemførelsesprocenten ved de deltagende gymnasier og VUC'er er ved projektets afslutning forbedret med minimum 2 pct.

Vi spurgte JJC, om man i projektet har diskuteret, hvordan man arbejder i forhold til denne beskrivelse af virkninger? Det har man ikke endnu - det er noget af det arbejdsgrupperne skal have ind i deres arbejde. JJC sagde, at skulle man være ærlig, var det forholdsvis vanskeligt at måle på. Han mente man kunne overveje at spørge de nye studerende, som kommer på UCN, hvad der er baggrunden for deres valg, og om projektet har spillet nogen rolle.

Status

Det første halve år er gået med planlægning. Nogle af de aktiviteter, de havde regnet med skulle gå i gang i foråret, er skudt til efteråret; projektet er nok et lille halvt år forsinket.

Der har været afviklet et lille pilotforsøg på gymnasiet. Fra næste skoleår vil det komme ind som et tilbud, der kan indarbejdes i time/fagfordelingen. Pilotforsøget har været i forhold til sygeplejeuddannelsen, hvor de har valgt en klasse på gymnasiet ud, der kunne deltage i noget undervisning. Men det er jo ikke alle i en klasse, som er interesseret i det samme, hvad så? Dilemmaet er, at hvis man stiller det op som et tilbud, skal man typisk uden for den almindelige undervisningstid.

Arbejdsgruppen er i gang med at etablere en fælles vejlederdag, hvor vejledere fra de forskellige systemer (gymnasium, VUC, professionshøjskoler) sætter hinanden i stævne og informerer gensidigt. Den er planlagt til 17. november, og både Thisted og Hjørring deltager. Så har der været indsatser i forhold til de sociale arrangementer. VUC har lærere ansat her, som er tidligere studerende fra UCN, og via en af dem har projektet arbejdet på, at kursisterne kan få adgang til sociale arrangementer på UCN. De har prøvet at lave en fest, men den måtte aflyses på grund af manglende tilslutning.

En af erfaringerne med projektet er ifølge JJC, at når man arbejder tværinstitutionelt løber man virkelig ind i nogle problemer rent organisatorisk, mødemæssigt, tilrettelæggelsesmæssigt. Det er i høj grad praktiske problemer, man skal tænke hinandens tilrettelæggelser sammen når man vil

koordinere uddannelses tilbud. Folk i arbejdsgrupperne skal prioritere det så højt, at de også får solgt det til lærerne. Det er nok kommet bag på dem, hvor stort et projekt det var. Projektholderne troede det ville kunne køre efter et halvt år, men har måttet konstatere, at de er nødt til at få det løftet helt ind i deres organisationer.

Perspektiver

Som mulige temaer for følgeforskningen pegede JJC på de problemstillinger om ”normale” uddannelsesmønstre og de forskellige typer mønsterbrud, som er nævnt i det foregående. Han nævnte også spørgsmålet om effekt, altså om projektets aktiviteter har nogen virkning hos de unge, gør dem mere fokuserede. Sidstnævnte spørgsmål kræver efter vores opfattelse mere ambitiøse undersøgelser, end følgeforskningens rammer giver mulighed for; men det førstnævnte kunne være interessant at forfølge, både gennem materiale fra projektet og resultater fra anden forskning. Derudover ligger der en mulighed i at undersøge nogle af de udviklede undervisningstilbud til vejleder og til elever/kursister nærmere.

5. Projektet: Erhvervsuddannelse – også en vej til videregående uddannelse

Kilder: Projektbeskrivelsen, interview med leder Martin Røvs Hansen (MRH), Studievalg Nordjylland samt udleveret vejledningsmateriale

Mål

Projektets formål er at bidrage til målsætningerne om, at 95 pct. skal gennemføre en ungdomsuddannelse og at 50 pct. skal gennemføre en videregående uddannelse. Mere specifikt handler projektet om at forøge overgangsfrekvensen fra en EUD-uddannelse til videregående uddannelser på alle niveauer.

Baggrunden for projektet er, at lovgivningen for nylig er blevet ændret, således at der nu også på erhvervsuddannelserne (EUC) skal vejledes om mulighederne for at søge videregående uddannelse. Det er en opgave, Studievalg skal medvirke til at løse, men også en opgave, som kan komme til at kræve ret mange ressourcer set i forhold til det antal erhvervsskoleelever, som potentielt vil søge videregående uddannelse. Studievalg har derfor kontaktet gruppen af direktører ved erhvervsskoler i Region Nordjylland og i samarbejde med dem udviklet et projekt, som sigter mod at etablere ansvars- og arbejdsdeling mellem Studievalg på den ene side og vejlederne på erhvervsskolerne på den anden.

Det fremgår af projektbeskrivelsen, at overgangsfrekvensen fra EUD til videregående uddannelse på landsplan vurderes til at være mellem 2 og 3 pct. Tallet er hentet fra statistikkerne for den Koordinerede Tilmelding og langt de fleste er optaget på erhvervsakademiuddannelser, altså KVVU. Vi spurgte MRH, om han vurderede det som realistisk at hæve frekvensen gennem øget vejledning. Han svarede, at den nok kunne hæves, men næppe ret meget. Der var næppe den store interesse for /orientering mod videregående uddannelse blandt erhvervsskolernes elever, men ind i mellem var der elever, som både havde forudsætningerne og potentielt interessen for videregående uddannelse, selv om de aktuelt havde valgt erhvervsuddannelse. Man fandt dem især inden for nogle af de lidt mere ”bogligt” krævende uddannelsesområder, som fx nogle merkantile uddannelser, elektrikeruddannelsen, nogle SOSU-uddannelser. MRH så sigtet med vejledningsindsatsen som at gøre disse elever opmærksomme på muligheden for videregående uddannelse, således at de kunne

overveje den i senere situationer – f.eks. hvis de blev færdige og så fandt ud af, at de tilgængelig jobs ikke var så spændende. Det drejede som om at så et frø, som så måske senere kunne vokse, hvis det blev aktuelt.

Midler

Indholdet i projektet er primært at afklare samarbejdsrelationer, rollefordeling, kontaktpersoner samt at udvikle materiale og gennemføre vejledningsarrangementer. Projektet blev søgt af erhvervsskolerne, og Aalborg Tech (ved Ole Ervolder) har medvirket ved den overordnede projektstyring, men det er Studievalg, som har den udfarende rolle i arbejdet.

Der er lavet aftaler og fundet kontaktpersoner for de ca. 25 erhvervsskoler (forstået som undervisningssteder; antallet af institutioner er lidt mindre, fordi nogle af dem dækker flere undervisningssteder) i Region Nordjylland. Den udviklede ordning er lidt forskellig for erhvervsskolernes grundforløb og hovedforløb. På grundforløbet (hvor eleverne er på skole) gives der orientering om mulighederne for videregående uddannelse på alle hold. Orienteringen gives som udgangspunkt af skolernes egne vejledere, men det er aftalt med skolerne, at de kan få sparring og materiale fra Studievalg, og at skolerne inddrager Studievalg til at holde oplæg for grundforløbshold hvor de (og Studievalg) vurderer, at der kan være særlig interesse for at høre om videregående uddannelse. Fx hold ved de forskellige karriere- eller eliteforløb med undervisning i fag på højere niveauer, som mange skoler har. Studievalg har da også holdt en del oplæg på grundforløbshold.

På hovedforløbet er eleverne mest i praktik og kun er tilbage på skolerne i kortere perioder. Derfor kan studievalg ikke lave vejledningsarrangementer for alle hold. I stedet er der udviklet et screeningsværktøj, et spørgeskema som eleverne får og udfylder på et af skoleopholdene. De elever, hvor besvarelsen tyder på interesse for videregående uddannelse, bliver så inviteret til et vejledningsarrangement arrangeret af studievalg.

Der er som led i projektet udviklet materialer, bl.a. et brev og en pjece, som alle erhvervsskole elever modtager ved afslutningen af uddannelsen. Pjecen rummer en liste over relevante videregående uddannelser inden for de forskellige områder af erhvervsuddannelserne. Det er korte og mellemlange videregående uddannelser. Herudover kommer også hjemmesiden www.studievalg.dk/eud - som for tiden opdateres til de nye EUD-indgange og VEU-uddannelsesmuligheder.

Vi spurgte MRH om hans vurdering af, hvordan de udviklede procedurer fungerer, fx spørgeskemaet til elever på hovedforløbet. Han sagde, at det kun havde fungeret i et vist omfang; mange steder var det ikke blevet uddelt/udfyldt. Det afspejlede det generelle problem, at der inden for store dele af erhvervsuddannelsesområdet er en kulturel barriere mod at tale om videregående uddannelse, både hos elever og lærere. Derfor er det også balancegang at udvikle vejledning i forhold til videregående uddannelse på dette område. Lærerne kan blive bange for, at studievalg kommer for at lokke de bedste elever væk fra erhvervsskolerne, og eleverne kan blive bange for, at snakken om videregående uddannelse betyder at deres erhvervsuddannelse ikke er god nok.

Succeskriterier

Der er i projektbeskrivelsen opstillet forskellige kvantitative og kvalitative mål for indsatsen, herunder:

- At der er indgået aftaler mellem Studievalg Nordjylland og hver af de 10 erhvervsskoler med hensyn til kontaktpersoner, kommunikationskanaler og rollefordeling
- At de relevante aktører på hver skole er udpeget og inddraget
- At der er udviklet og beskrevet realistiske modeller for identifikation og samling af information
- At der er gennemført mindst et forløb med generel orientering om videregående uddannelse på grundforløbet på mindst halvdelen af de involverede erhvervsskoler
- At der er gennemført mindst et forløb med konkret målgrupperelateret orientering og motivering for udvalgte interesserede elever på hovedforløbene ved mindst halvdelen af de involverede erhvervsskoler

Status

Projektperioden slutter d. 1. juli. MRH vurderer, at de planlagte aktiviteter stort set er gennemført i overensstemmelse med succeskriterierne. Han understreger, at der er tale om et igangsættelsesprojekt, som går ud på at udvikle rammer for den fortsatte vejledningsindsats (ift videregående uddannelse) ved erhvervsskolerne.

Ifølge projektbeskrivelsen skal der ved afslutningen ske en evaluering, som omfatter et internt seminar i studievalg, evaluerings- og planlægningsmøder mellem de enkelte skoler og studievalg samt et møde mellem alle de involverede kontaktpersoner og studievalg. De sidstnævnte møde mente MRH nok ikke ville blive gennemført i præcis den form; det var vanskeligt at koordinere de mange personer. Men han mente at der nok kunne gennemføres et fælles evalueringsmøde for de tekniske skoler og måske også for SOSU-skolerne.

Perspektiver

MH pegede på, at spørgsmålet om vejledningsindsatsens virkning på de unges orienteringer og valg kunne være interessant at få belyst nærmere. Det kræver efter vores opfattelse mere ambitiøse undersøgelser, end følgeforskningens rammer giver mulighed for. I øvrigt handler projektet som nævnt primært om organisering af vejledningsindsatsen, og vi vurderer, at dette ligger i udkanten af Regionens interesse med vejledningsindsatsen

6. Projektet: *Et rullende brobygnings- og vejledningstilbud*

Kilder: Projektbeskrivelsen, materialer om det første pilotprojekt om brobygning mellem folkeskole og gymnasiet, rapporten *VHG og omverden* udarbejdet af Aftryk 2009, samt interview med vicerector Ralf Leimbeck (RL) og inspektør Morten Severin (MS), Vesthimmerlands Gymnasium (VHG).

Mål

Projektet tager udgangspunkt i, at søgningen til stx i Vesthimmerlands Kommune er væsentligt lavere end landsgennemsnittet. For at bryde dette mønster er det projektets idé at anskaffe en bus, indrette den som et mobilt undervisningslokale og udvikle innovative undervisningstilbud, som tilbydes området folke- og efterskoler. Tilbuddene vil i første omgang henvende sig til 9. og 10. Klasser i form af workshops, så eleverne kan få et realistisk indtryk af, hvordan undervisningen på stx foregår. Samtidig vil bussen være bemandet med en vejleder fra UU-center Himmerland. I anden fase inddrages desuden 6. klasser fra kommunens udkantsområde i projektet, hvis sigte er at bryde den sociale arv ved rekruttering til stx.

Som opfølgning på en rapport, der viser at kendskabet til stx er for ringe, er gymnasiet begyndt at uddanne "elevambassadører". De anvendes forbindelse med brobygningsaktiviteter, hvilket har vist sig at være en god idé. Projektet går bl.a. ud på at videreudvikle denne ung-til-ung vejledning i samarbejde med UU-center Himmerland, så 9. og 10.kl.-eleverne får et realistisk indtryk af, hvad der kræves for at gennemføre ungdomsuddannelsen som stx. Det kan samtidig være med til at give gymnasieeleverne en fornyelse i undervisningen, at de skal ud og formidle noget, de har arbejdet med, til andre unge, eller virke som instruktører, f.eks. i et forløb i Almen Studieforbereelse.

Med baggrund i, at det tager tid at bryde den sociale arv, er intentionen i løbet af projektperioden at udvide brobygnings- og vejledningstilbuddene til at omfatte folkeskoleklasser på 6.-8. klassetrin i nogle pilotprojekter i samarbejde med UU-center Himmerland.

Filosofien bag projektet er, at hvis eleverne ikke opsøger gymnasiet, må det opsøge dem for at give dem et indtryk af, hvad stx står for i dag. Det kræver en bus for at kunne rykke ud, når en skole vil gøre brug af deres undervisningstilbud. Det kræver også, at en del af pladsen hurtigt kan indrettes til et kreativt undervisningsmiljø, f.eks. laboratoriefaciliteter eller musikværksted. Der lægges især vægt på naturvidenskabelige fag og kreative værksteder, som kan appellere til nogle af de drenge, som i dag ikke vælger en gymnasial uddannelse.

Midler

Ud over de rent praktiske ting som køb og indretning af bussen går projektet ud på i faggrupper og på tværs af faggrupper at udvikle en række undervisningstilbud, som egner sig til workshops rundt om på skolerne. Til dette formål sammensættes nogle hold af elever og lærere, der vil stå for den praktiske gennemførelse.

Ifølge projektbeskrivelsen forventer gymnasiet at være klar til at rykke ud i foråret 2010 med udvalgte pilotprojekter. "Det rullende brobygning- og vejledningsprojekt" vil i skoleåret 2010-11 komme rundt til alle overbygningsskoler i Vesthimmerlands Kommune. Desuden vil bussen besøge områdets efterskoler for derigennem at udbrede kendskabet til stx, ikke alene til elever fra Vesthimmerlands Kommune, men til elever fra hele regionen.

I anden fase af projektet udvides tilbuddet til også at omfatte elever på 6.-8.klassetrin. I den forbindelse er der indledt et samarbejde med to af kommunens kulturinstitutioner, Limfjordsmuseet i Løgstør og Museumscentret i Aars. Sammen med dem og udvalgte folkeskoleklasser vil gymnasiet udvikle nogle undervisningstilbud, der tager afsæt i egen kulturarv rundt omkring i Himmerland. Ved hjælp af bussen, der transporterer eleverne til de relevante lokaliteter, varetages således en formidlende opgave i forhold til disse institutioner. Dette skal være med til at skabe innovation og kreativitet i den undervisning, der tilbydes, i første omgang målrettet de unge på folkeskolerne, men senere også gymnasiets egne elever.

Til fremme af uddannelseskulturen i udkantsområdet skal bussen også bruges til at give eleverne bedre muligheder for at deltage i undervisnings- og uddannelsesstilbud på f.eks. Aalborg Universitet. På denne måde vil projektet bidrage til at skabe en sammenhængende vejledningsindsats fra folkeskolen til de videregående uddannelser.

Succeskriterier

VHG forventer at kunne hæve gymnasiefrekvensen blandt kommunens unge. Med de mindre årgange i de kommende år handler det i første omgang om at holde det aktuelle ansøgertal, hvilket i sig selv ses som udtryk for at have hævet frekvensen. Målet er på lidt længere sigt at komme op på Nordjyllands niveau. Et andet mål er at få flere drenge til at søge gymnasiet, hvilket er grunden til at projektet tones med praktisk arbejde. Der er pt. kun omkring 25 pct. drenge, så det er først og fremmest dem, de vurderer det vigtigt at satse på for at hæve frekvensen. Den aktuelle økonomiske krise har dog allerede betydet en lille stigning. Et tredje mål er at øge kendskabet til og synligheden af gymnasiet – dog med samme mål for øje – ud fra, at forundersøgelsen netop har vist, at der var for lidt kendskab til gymnasiet.

Projektet sigter også på at ændre forståelsen af stx blandt folkeskolernes lærere med henblik på, at de ikke fremstiller det så utilgængeligt og med så højt fagligt niveau, at det forekommer så mange elever umuligt. Dertil kommer at øge lærernes kendskab til gymnasiets lærere og til, hvordan dets undervisning foregår. Det er samtidig pointeret, at det skal være et ligeligt projekt, at gymnasiet ikke bare kommer med et færdigt koncept til dem, men at de er med og skal føle ejerskab til forløbet. Så folkeskolen og gymnasiets lærere skal være sammen om planlægningen af selve indholdet, hvilket også har været et krav fra folkeskolernes side, hvis de skulle være med.

RL fremhæver også projektets mål om at inddrage kommunens kulturinstitutioner, Limfjordsmuseet og Års Museum Center. Det er jo ofte sådan, at når man chartrer en bus, er det til de store institutioner i Århus og Aalborg. Men de små steder rummer anses at rumme nogle potentialer for et tættere samarbejde men er samtidig for Limfjordsmuseets vedkommende også et sted, hvortil man har brug for transport. Han betegner dette som et fremragende sted, hvor man kan lave praktisk arbejde, fordi det er tilpas lille til, at man kan lave mange forskellige ting, og fordi de har en naturvejleder ansat, som gerne samarbejder med dem. Det gode er, at det ikke bare bliver et museumsbesøg med en rundvisning og så hjem igen, men at de i fællesskab laver et program, der gør det meget mere levende.

Med hensyn til Års museet skal dette være med som partner i næste projekt. MS fortæller, at man inden for museumsverdenen udviser stor interesse for et øget samarbejde med ungdomsuddannelserne. Gymnasiet indledte et sådan samarbejde sidste år, hvor de elever der startede på 1.g fik en introduktion til naturvidenskab gennem et foredrag om arkæologi og et praktisk anlagt projekt i samarbejde med museet. Der kører et stort projekt, også på landsplan, omkring et samarbejde mellem naturvidenskab og arkæologi. I forlængelse af dette vil de i næste pilotprojekt inddrage en folkeskoleklasse, sandsynligvis omkring et tema om jern og om at skabe.

Status

Bussen er købt i februar, leveret i marts og er nu taget i brug. Den har netop i forbindelse med et projekt med Bakkeskolen været på tur til i Løgstør. Der var en 2.x klasse, som i går havde besøg af en klasse derfra, hvor bussen så kørte op og hentede dem. VHGs elever underviste disse elever i kemi, i praktisk anvendelse af det, på gymnasiet. Det er med samme klasse, at der indgår et samarbejde med Limfjordsmuseet i Løgstør, hvor begge klasser i 2.g har lavet feltundersøgelser, mens 7. klassen har fået en rundvisning af naturvejlederen deroppe. Dernæst laver de igen feltøvelser, dissektion af fisk osv., sammen, så der også foregår en del sammen klasserne imellem. Ideen er, at de unge allerede i 7. klasse finder ud af, at gymnasiet er et sjovt sted, der ikke er farligt.

VHG startede med at præsentere idéen om sådanne projektsamarbejder, herunder også pilotprojektet med Limfjordsmuseet, på et møde for alle folkeskolerne i januar måned. Det var i den forbindelse, at de etablerede kontakt med Bakkeskolen. Idéen mødte generelt stor begejstring fra folkeskolerne.

Samarbejdet med museet i Års indgår i det næste projekt, som derudover omfatter en 8. klasse fra Farsø skole. Det vil foregå efter sommerferien, hvor der forinden afholdes fælles møder med museumslederen, de involverede lærere for klassen fra gymnasiet og de lærere fra Farsø skole, som er tilknyttet den pågældende 8. klasse. På mødet fastlægges projektets nærmere indhold, så folkeskolelærerne kan være en aktiv del af projektet. Tilsvarende efter sommerferien skal de køre projektet i folkeskolen om det at skabe, så skal de være i Års en dag, hvor halvdelen er på museet, mens den anden halvdel er sammen med gymnasieklassen omkring nogle øvelser, hvorefter de bytter i løbet af dagen.

Det er to meget forskellige skoler, der gennemføres projekter med – Bakkeskolen, som er en lille skole, ligger i Løgstør som er et udkantsområde i forhold til gymnasiet og Farsø skole, som er en stor skole, der traditionelt har sendt mange elever til specielt HF-afdelingen, men hvor der kunne ligge et stort uudnyttet potentiale også for stx.

Projekterne er etableret med hele klasser, altså ikke bare udvalgte elever, da det som udgangspunkt er skolerne, der melder ind. Det skal foregå som en del af deres faste undervisningsforløb, så det ikke bare er en gymnasieintroduktion men indgår som en del af et undervisningsforløb sammen med gymnasiet og museet. Som RL forklarer, er gymnasiet i en anden situation end dem i byerne, hvor man bare kan sortere eleverne og vælge de bedste, fordi man har så mange ansøgere. VHG har til gengæld det problem, at der er en del, som hverken skolen eller hjemmet finder gymnasieegnede men som gymnasiet gerne vil have fat i.

Bussen er endnu ikke gjort 'reklameklar' men er som sagt taget i brug. Den har også været af sted på tur til Århus, hvor nogle af vores elever besøgte forskellige universitetsinstitutter. Pedelmedhjælperen er blevet uddannet til personkørsel, finansieret af projektet, og er fast chauffør.

Perspektiver

RL og MS er endnu ikke helt afklarede omkring, hvordan projektet evt. kan evalueres. Det er således vanskeligt på kort sigt at måle kvantitativt på projektets succes – ud over gennem tilfredshedsmålinger. Men der kunne ligge en mulighed i en kvalitativ fokusering: Hvordan oplever eleverne det? Hvad tænker de om gymnasiet?

Bussen binder det hele sammen, men har ikke en selvstændig betydning. Det væsentlige er samarbejdsforløbene. Følgeforskningen kunne fokusere på et bestemt forløb: Hvad sker der i forløbet, hvilke forandringer og læringsmæssigt udbytte for de involverede parter? Det skønnes vigtigt, at forskningen også er med i processen forud for selve forløbet – forberedelserne op til, både planlægningen og den forberedende undervisning.

Efterfølgende har Annette Rasmussen deltaget i møde på Vesthimmerlands Gymnasium d. 20. maj, som optakt til det nye samarbejdsprojekt mellem gymnasiet, en folkeskoleklasse og Års museum. Her er der truffet en foreløbig aftale om videre forskningsaktiviteter, som kommer til at omfatte deltagende observation og deltagerinterview.

7. Projektet: Vejledningsindsats: Identificering af elever med uddannelses tvivl og uddannelsesfremmed baggrund

Kilder: Projektbeskrivelsen samt interview med gennemførselsvejleder Annette Justesen (AJ), Handelsgymnasiet i Hjørring.

Mål

Formålet med projektet er i ansøgningen beskrevet som en slags metodeudvikling. Det vil sige, man ønsker at undersøge og udvikle en metode, hvorefter EUC Nord Erhvervsgymnasiet og Studievalg Nord kan identificere og vejlede elever, som har bestemte barrierer med hensyn til at vælge og komme i gang med videregående uddannelse.

Projektet har sin baggrund i målsætningen om, at 50 pct. af de unge skal gennemføre en videregående uddannelse. Med dette sigte er der allerede en række tiltag, som omfatter øget fokus på at tilgodese studieforberedende kompetencer, øget vejledningssamarbejde mellem gennemførselsvejledere og Studievalg Nordjylland, samt elevernes deltagelse i en række fællesarrangementer, træf og brobygning.

På trods af ovenstående er der elevtyper, som erhvervsgymnasiet ikke får lokaliseret med henblik på en afklaring af fremtidige uddannelsesmuligheder. Det er denne elevgruppe, projektet sigter på.

Midler

Projektet omfatter ifølge projektbeskrivelsen en screening af afgangseleverne, dels i form af et spørgeskema som udvikles til formålet, dels i form af en samtale mellem den enkelte elev og en gennemførselsvejleder.

Proceduren omkring screeningen er beskrevet, som følger:

- Hver 3. års elev besvarer et spørgeskema, som efterbehandles med henblik på at identificere de elever, som endnu ikke er helt afklarede omkring deres fremtidige uddannelsesmuligheder efter endt eksamen.
- De identificerede elever indkaldes derefter til en samtale af elevens gennemførselsvejleder. Indkaldelsen til denne samtale har karakter af en håndfast indsats, der sikrer, at gennemførselsvejlederen holder initiativet med at få eleven ind i et udvidet forløb. Det vurderes at have stor betydning, at gennemførselsvejlederne og Studievalg Nordjylland griber fat om dem og tager en del af ansvaret for, at de påbegynder et udvidet afklaringsforløb.
- På dette møde inddrages personfølsomme oplysninger om den enkelte elev (faglige standpunkter og evt. andre personlige forhold) – og ikke i førnævnte spørgeskema. Her påpeges vigtigheden af at behandle disse oplysninger fortroligt.
- På mødet aftaler eleven og gennemførselsvejlederen det videre forløb omkring den målrettede indsats og afklaring.

Projektet er planlagt til at foregå i et tæt samarbejde mellem studievejledningen på Erhvervsgymnasiets htx og hhx-uddannelser samt Studievalg Nordjylland.

Succeskriterier

Et væsentligt succeskriterium er ifølge AJ at få afklaret flere. Hun fortæller, at hun i sin vejledning møder elever, som måske har et meget højt gennemsnit men alligevel er meget i tvivl, om universitetet og en lang videregående uddannelse er muligt. Her ser hun det som vigtigt at formidle

universitetet som et oplagt valg og siger: ”Det er nødvendigt med et mere målrettet fokus, fordi der er nogle vi ikke fanger.” Derudover ser hun det som vigtigt at udvikle et færdigt koncept og færdige materialer, som andre gymnasier og studievalg i Danmark kan tage og tilpasse efter behov.

Virkningerne indbefatter også overvejelser over, hvordan projektet videreføres efter bevillingens ophør. Det vil måske være nødvendigt at reducere antallet af workshops til én i stedet for to.

Status

Projektet startede i september 2009, hvor alle afgangseleverne (3. års) på alle tre gymnasier blev screenet. Screeningen består i et elektronisk spørgeskema, lagt ud på LEKTIO, som muliggør, at der kan laves opfølgende statistik på det. Nogle elever havde dog tekniske problemer med udfyldelsen af skemaet og måtte udfylde det i hånden; de skal så lige skrives ind.

AJ har gjort meget for at få eleverne til at udfylde spørgeskemaerne. Men sådan ser det ikke ud på alle tre gymnasier, og der er ikke en lige høj besvarelsesprocent alle steder. Udformningen af spørgeskemaet er som AJ forklarer, inspireret af ”Når gymnasiet er en fremmed verden” udarbejdet af Syddansk Universitet og den her anlagte narrative udformning af spørgsmålene.

Perspektiver

Da målet er at få flere unge til at gennemføre en videregående uddannelse rejste vi spørgsmålet om, hvordan man vil kunne registrere virkninger. Dertil konstaterede AJ, at det ville kunne ske ved, at man kontaktede dem et eller to år efter de har forladt gymnasiet, hvilket dog ikke ligger inden for projektrammen. Den er alene fokuseret på at udvikle nogle metoder til at afdække og identificere de to elevtyper med henblik på at afdække barrierer, og der er ikke afsat midler til, at de senere kan kontakte alle eleverne, som jo vil være et kæmpe og ressourcekrævende arbejde. Det havde AJ forstået, at følgeforskningen måske skulle tage sig af. Dette vurderes dog også som værende for omfattende og ambitiøst til at kunne gennemføres inden for følgeforskningens rammer.

8. Projektet: *Fastholdelse af mønsterbrydere på handelsgymnasiet*

Kilder: Projektbeskrivelsen, interview med rektor Tommy Christensen (TC), Frederikshavns Handelsskole samt udleverende materialer

Mål

Projektets mål er at udvikle undervisningen ved handelsgymnasiet, så den i højere grad end i dag tager højde for elever med gymnasiefremmed baggrund.

Baggrunden for projektet er først og fremmest frafaldet. Det er et væsentligt område, både for samfundets og elevernes skyld, men også på grund af det økonomiske incitament, der ligger i taxameterfinansiering

Skolen og har overvejet frafaldets årsager. Der er flere forhold på spil:

- Utilstrækkelige faglige og personlige forudsætninger fra folkeskolen

- Mange førstegangs gymnasiesøgende. Fx da man indførte 24 timers prøver blev det ifølge TC tydeligt, at nogle elever kunne få meget støtte hjemmefra, andre måtte selv tage det sure slid.

Med gymnasireformen i 2005 blev der indført, at man skulle have samtaler med eleverne. TC peger på, at "Hvis vi blev dygtige til samtalerne kunne vi hurtigt få syn på elevernes vanskeligheder". Frederikshavn Handelsskole lagde vægt på disse samtaler (tutorsamtaler – begrebet tutor er ikke gymnasireformens, men skolens eget) og uddannede folk til dem. Skolen havde også talt sammen med Aalborg Handelsskole. Her havde man ikke lagt så meget vægt på samtalerne, men havde arbejdet meget med en anerkendende pædagogisk tilgang. Derfor blev det en kombination af de to ting, som kom til at indgå i projektet.

TC finder, at projektet dækker godt ind i forhold til Region Nordjyllands målsætninger. Det kan for det første fastholde nogle unge i uddannelse og dermed modvirke den negative sociale arv, og samtidig klæde nogle af disse elever bedre på til at læse videre.

Midler

Målet søges nået ved at give lærerne en efteruddannelse, hvor tutorrollen udvikles, og hvor der sættes fokus på læringsstile med udgangspunkt i anerkendende pædagogik. Dette suppleres af to andre tiltag:

- Udvikling af metoder til at opstille læringsmål sammen med eleven, således at han/hun bevarer lysten til at fortsætte på handelsgymnasiet
- Systematisk arbejde med vidensdeling blandt lærerne.

Projektet består primært af lærerefteruddannelse, men lederne deltager også. Nogle af lederne både i Frederikshavn og Aalborg underviser også, og derudover skal lederne jo være sparring til lærerne, så de er også igennem forløbet. Lederne udgør et selvstændigt hold for ikke at blande tingene sammen. Forløbet for lederne har været indholdsmæssigt lidt anderledes på de enkelte punkter.

Deltagerne er ca. 20 fra Frederikshavn (heraf 2 ledere) og 35-40 fra Aalborg (heraf 5 ledere). Uddannelsesforløbet omfatter 2 + 2 + 1 kursusdage, med pauser ind i mellem så folk har mulighed for at afprøve i praksis

I Aalborg har man ikke taget alle lærerne, nogle er udvalgt, men TC ved ikke præcis hvordan. I Frederikshavn har det været et krav, at alle skulle af sted.

Det er konsulentfirmaet Ankerhus, som står for at arrangere efteruddannelsesforløbet. Der foreligger en udførlig beskrivelse af forløbet af og af de konsulenter, som står for det. Ankerhus (og især konsulent Annette Højmann Kristensen) har tidligere lavet lærerefteruddannelse for skolen, og det var der meget positive tilbagemeldinger på. Derfor kontaktede TC Ankerhus i forbindelse med projektet for Region.

Med udgangspunkt i projektbeskrivelsen har lærerne (på baggrund af deres erfaringer) været med til at forme indholdet i arbejdet ved kursus/workshopdagene.

Succeskriterier

Der er formuleret nogle kvalitative og kvantitative mål for projektet:

- Frafaldet skal blive 25 pct. lavere i målgruppen (de klasser, de involverede lærerteams har ansvaret for) i forhold til sammenlignelige elever og klasser på samme niveau og årgang.
- Overgangsfrekvensen til de videregående uddannelser skal blive 20 pct. højere i målgruppen i forhold til sammenlignelige elever og klasser på samme niveau og årgang.
- Målgruppen skal udtrykke markant større tilfredshed med undervisningen, lærerne og ledelsen i den årlige trivselsundersøgelse i forhold til sammenlignelige elever og klasser på samme niveau og årgang.

Frafaldet ved skolen er faldet pænt; men når man ser på de elever som er kommet, så er der i forhold til tidligere flere 9. klasses elever med lidt højere karakterer. Er det så den ændrede tilgang eller er det skolens tiltag, som har hjulpet på frafaldet – det er svært at sige.

Ud over de kvantitative indikatorer pegede TC på, at projektets virkning kan vurderes via de ting, som kommer frem ved afslutningen og evalueringen af efteruddannelsesforløbet forløbet – har lærerne taget nye ting (fx det anerkendende) til sig, er der udviklet nye ideer mm.

Vi spurgte TC, om forløbet havde givet gensidigt udbytte mellem Aalborg og Frederikshavn. Det mente han nok: ”Nogle lærere (i Frederikshavn) har taget den anerkendende tilgang til sig, og der er kommet mere opmærksomhed på elevaktiverende pædagogik. Tidligere arbejdede man med, at eleverne skulle krydse af på evalueringsark, og ofte affærdigede lærerne så svarene bagefter. Nu sidder de og drøfter det med eleverne. Og så har de fået nogle input som er med til at sætte gang i elevaktiverende undervisning og cooperative learning. Det har sat skub i nogle ting”.

TC finder også, at der er tegn på virkninger i forhold til eleverne. ”Vi kan se en større forståelse og et større nærvær mellem elever og lærere. For et par år siden var det sådan, at hvis elever havde en del fravær, så var lærernes eneste løsning, at de skulle smides ud. Deres syn på det er blevet mere nuanceret, fordi de er kommet tættere på eleverne og deres problemer. De er blevet mere fokuserede på at beholde eleven”.

Status

Projektet kører nogenlunde efter planen. Lærerne var på interviewtidspunktet færdige med de fem kursusdage, mens ledelsesholdet ville blive færdigt sidst i maj. Senere bliver der en evaluering sammen med Ankerhus.

Projektet har kørt udmærket, da det først kom i gang. For folk i Frederikshavn har det været godt, men der har været en 2-3, som var kritiske over for, at det var et krav at deltage, at de ikke selv kunne vælge efteruddannelse. Det prægede nok deres indfaldsvinkel lige i starten, men blev løst.

Dengang man planlagde, var det meningen at sende lærerne af sted i teams, men det måtte fraviges, for skolerne kunne simpelthen ikke undvære så mange folk på én gang. Så man måtte i stedet sende dele af teams – 5 fra Frahavn og 5 fra Aalborg – af sted ad gangen. Det er ikke undersøgt endnu, hvor stor synergieffekten har været. En anden blokering, som kom lidt overraskende, var de forskellige arbejdstidsaftaler for de to skoler. I Frederikshavn var tutorsamtalerne en forpligtelse, og lærerne fik honorering for dem, i Aalborg var det frivilligt. De blev løst i løbet af de første dage.

Perspektiver

TC havde ikke umiddelbart forslag til spørgsmål eller temaer, som kunne tages op i følgeforskningen. Selve efteruddannelsesforløbet evalueres som led i projektet. Vi finder, det kunne

være interessant at se nærmere de to pædagogiske tilgange i projektet, udvikling af tutorrollen og en værdsættende tilgang med inddragelse af læringsstile. Det kunne dels ske ved inddragelse af anden forskning, dels ved at undersøge, hvordan tilgangene udmøntes i lærernes daglige arbejde.

9. Tværgående opsamling og diskussion

De syv projekter for følgeforskningens fokus er i denne rapport gennemgået med hensyn til *tilsigtede virkninger* forstået som mål, midler og succeskriterier. Med indsatsområdet *mønsterbrydning* som overordnet ramme relaterer projekternes sigte på en eller anden måde til dette tema, om end på meget forskellig vis. I denne afsluttende del vil vi derfor samle op på, hvilke forskellige tematiseringer af mønsterbrud projekterne via deres tilsigtede virkninger anlægger og dernæst diskutere/skitserer, hvilke videre følgeforskningsmuligheder og perspektiver disse rummer.

I projektet *FVU-indsats på erhvervsskolernes EUD-uddannelser* indgår temaet mønsterbrydning forstået som at give erhvervsskoleeleverne bedre almene kompetencer på grundforløbet og derved mindske frafaldet. FVU-tilbud og dermed samarbejde mellem VUC og udbyderne af EUD ses som midlet til at sikre eleverne bedre almene kompetencer.

Projektet *Regionalt læsecenter* relaterer også mønsterbrydning til begrænsning af frafald på ungdomsuddannelserne. I dette tilfælde handler det om primært at begrænse frafaldet på regionens HF- og gymnasiale uddannelser, idet der antages at være en sammenhæng mellem elever med læsevanskeligheder og elever der falder fra HF og gymnasiet. Som det primære middel hertil vil projektet udanne læsevejledere til disse uddannelser og gennemføre læsescreeninger af alle elever i 1.g og 1.hf.

I projektet *Rekruttering til velfærdsuddannelser i Hjørring og Thisted – brobygning fra de lokale gymnasier og VUCer* indgår mønsterbrydning på flere måder. For det første drejer det sig om at bryde det mønster, der ligger i at vælge uddannelser i den store by pr. automatik. For det andet er der en uafklaret gruppe elever på VUC, for hvem det at få en HF-eksamen ses som et mål i sig selv, men hvor der ligger et 'brud' i at gå ind og tage en dialog med dem og sige, at de skal videre, at tænke uddannelse videre end HF – og så tilbage til et arbejdsmarked. Der kan også være et tredje aspekt, der handler om at kunne vælge en velfærdsuddannelse selv om man har gode karakterer fra gymnasiet. Midlet til en sådan mønsterbrydning går i projektet gennem udvidede brobygningstilbud og -aktiviteter mellem de gymnasiale uddannelser og velfærdsuddannelserne.

Projektet *Erhvervsuddannelse – også en vej til videregående uddannelse* opererer med en forståelse af mønsterbrydning som en forøgelse af overgangsfrekvensen fra EUD til videregående uddannelse. Midlet hertil er – via afklaring af samarbejdsrelationer, rollefordeling og gennemførsel af arrangementer – at styrke vejledningsindsatsen på erhvervsskolerne.

Projektet *Et rullende brobygnings- og vejledningstilbud* bygger på den præmis, at den relativt lave gymnasiefrekvens i Vesthimmerland (set i forhold til landsgennemsnittet) skyldes manglende kendskab til og synlighed af gymnasiet. Mønsterbrydning skal ses i relation til denne problematik, som altså handler om at øge rekrutteringen til gymnasiet. Som middel til dette går projektet ud på at anskaffe en bus, som kan 'rulle ud' som et opsøgende vejlednings- og brobygningstilbud for 9. klasser, samt udvikle tværgående undervisningstilbud mellem gymnasieklasser og 6.-8. årgangsklasser i folkeskolen.

I projektet *Vejledningsindsats: Identificering af elever med uddannelses tvivl og uddannelsesfremmed baggrund* indgår en forestilling om, at elever (specielt fra erhvervsgymnasiet) undlader tilvalg af videregående uddannelse på grund af manglende kendskab til og tro på egne muligheder. I forlængelse heraf ses mønsterbrydning som et brud med denne tendens, så flere elever fra erhvervsgymnasiet vælger at fortsætte på en videregående uddannelse. Projektets middel hertil er at gennemføre en screening af alle afgangseleverne på erhvervsgymnasiet med henblik på at identificere elever, som er uafklarede omkring fremtidige uddannelsesmuligheder og gennemføre yderligere vejledningsaktiviteter med disse.

I projektet *Fastholdelse af mønsterbrydere på handelsgymnasiet* indgår mønsterbrud med direkte sigte på undervisningen. Projektets målsætning er således at udvikle handelsgymnasiets undervisning, så den i højere grad end i dag tager sigte på elever med gymnasiefremmed baggrund og derved både mindsker frafald og øger overgangsfrekvensen til de videregående uddannelser. Det skal ske gennem efteruddannelse af lærere og ledere med fokus på at udvikle en tutorrolle og med fokus på læringsstile ud fra en anerkendende pædagogisk tilgang.

Som det fremgår tegner der sig på tværs af projekterne to overordnede tendenser for tematiseringen af mønsterbrud. Mønsterbrydning ses således i nær tilknytning til for det første at øge gennemførselsfrekvensen (eller mindske frafaldet) på ungdomsuddannelserne og for det andet at øge overgangsfrekvensen mellem ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser (både lokalt og generelt), idet disse aspekter indgår enkeltvis eller samlet i samtlige projekters målsætninger.

Selve begrebet 'mønsterbrud' giver indtryk af en markant ændring, hvor enkelte personer eller grupper bryder med (eller bryder ud af) et tydeligt og fast forankret mønster for deres livsforløb, herunder valget af uddannelse. Kendte offentlige personer, som har opnået høje uddannelser stillinger på trods af beskedne opvækstmiljøer, fremhæves ofte som eksempler på sådanne mønsterbrud. De former af mønsterbrud, som tegner sig ud fra projekterne, er på en gang mindre markante og mere differentierede. Det handler ikke om dramatiske skift i livet, men om at lokalisere og understøtte netop de ressourcer, rammer og situationer, som kan gøre en forskel – mellem at gennemføre uddannelsen eller stoppe, mellem at gå i gang med en videregående uddannelse eller lade være. Disse former for mønsterbrud svarer på mange måder til konklusionen på én af de første danske undersøgelser af fænomenet, Erik Jørgen Hansens bog *Hvem bryder den sociale arv* (Socialforskningsinstituttet 1982). Han viste at de personer, som afveg fra den typiske vej i deres miljø, for eksempel ved at påbegynde en videregående uddannelse, var personer, som i forvejen havde lidt bedre materielle og familiemæssige forhold end flertallet inden for den pågældende kategori. Deres 'brud' var i de fleste tilfælde ikke på trods af alle odds, men et lille skridt videre. Det er forskellige typer af sådanne skridt videre, mønsterbrydningsprojekterne handler om.

Der tegner sig også nogle tværgående løsninger på de ovennævnte problematikker omkring gennemførsels- og overgangsfrekvenser. Projekternes 'løsninger' eller midler til at opnå de formulerede målsætninger om mønsterbrud omfatter således følgende:

1. Efteruddannelsestilbud for undervisere og ledere (FVU, læsevejleder, tutor)
2. Screeninger med henblik på at identificere særlige elevgrupper eller vanskeligheder
3. Øget vejledningsindsats på en række områder og i forhold til særlige grupper
4. Udvikling af særlige uddannelsesforløb, udvidet brobygning og samarbejde på tværs af institutioner

Ud fra drøftelser med de enkelte projekter omkring videre forskningsperspektiver i forhold til de ovennævnte projektmål er der især mulighed for direkte empirisk opfølgning på pkt. 1 og pkt. 4. Det er således de særlige uddannelsesforløb (efteruddannelse såvel som brobygning og tværinstitutionelt samarbejde), som giver bedst mulighed for empirisk følgeforskning i form af casestudier omfattende observationer og interview. Med hensyn til effekten af screeninger og øget vejledning er det vanskeligt at fastslå denne uden en langsigtet og flerfacetteret forskningsindsats, som overskrider denne følgeforsknings ressourcer og rammer.

Det betyder dog ikke, at vi fravælger at beskæftige os med implikationerne af disse tiltag i mere teoretisk henseende. Vi vil således arbejde videre med begreberne mønsterbrydning og de hertil knyttede processer, som sådanne tiltag som screeninger og øget vejledning lægger op til.

Empirisk ser vi det som allerede kort skitseret i tilknytning til projektgennemgangen som hensigtsmæssigt at gennemføre nærmere casestudier af projekterne 1, 2, 3 og 5, samt eventuelt 7. Her vil forskningsindsatsen kunne forløbe som følger:

I projektet *FVU-indsats på erhvervsskolernes EUD-uddannelser* er planen at se nærmere på FVU-undervisningens relevans for de unge erhvervsskoleelever. Det kan for eksempel ske ved at følge noget af FVU-undervisningen, ved at interviewe elever og lærere, og ved at analysere materiale fra opgavedatabasen. Det nærmere valg af metoder afgøres senere.

I projektet *Regionalt læsecenter* er det planen at deltage i dele af det sidste moduls undervisning i forbindelse med læsevejlederkurset. Dertil kommer opfølgende interview med underviser og kursister, hvor sidstnævnte ud over at relatere til kurset omfatter deres første erfaringer med screeninger af første års eleverne.

I projektet *Rekruttering til velfærdsuddannelser i Hjørring og Thisted – brobygning fra de lokale gymnasier og VUCer* er planen at følge projektets udvikling af tilbud til lærere, vejledere og elever. Når de omtalte særlige uddannelses/vejledningstilbud iværksættes, vil et af dem blive undersøgt nærmere gennem observation og interviews.

I projektet *Et rullende brobygnings- og vejledningstilbud* vil forskningen omfatte deltagelse i nogle af de forberedende undervisningsaktiviteter forud for selve brobygningsforløbet, deltagelse i selve det udvidede brobygningsforløb samt opfølgende interview med lærere og elever omkring udbytte af forløbet.

I projektet *Fastholdelse af mønsterbrydere på handelsgymnasiet* vil forskningen fokusere på de to pædagogiske tilgange i projektet, nemlig dels udvikling af tutorrollen og dels en værdsættende tilgang med inddragelse af læringsstile. Vi vil se både på det principielle grundlag for disse tilgange og på, hvordan de er indoptaget og udmøntet af lærerne. Viden om det sidstnævnte vil blive indhentet gennem interviews.

Vi vil understøtte, at dette er vores foreløbige overvejelser om den videre følgeforskning. Udviklingen i projekterne, kommentarer og forslag fra andre samt de ressourcemæssige rammer for følgeforskningen kan føre til justering.